LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1978 METAI

RUGSĖJO MĖN. 23 D. / SEPTEMBER 23, 1978

PART TWO — N 217 (33)

Šiame numery:

Santykis tarp meno vartotojų ir kūrėjo.
Lietuviai, latviai ir kiti indoeuropiečiai: prokalbiniai svarstymai, sklaidant šio klausimo medžiagą.
Dergiama, ne dergianti kalba.
Aleksndro Radžiaus eilėraščiai.
Ketvirtasis reportažas iš lietuvių angliakasių kolonijų Illinojuje.
Liudo Dovydėno apybraiža "Tau reikia vieversio".

KERTINĖ PARASTĖ

Santykis tarp meno vartotojų ir kūrėjo

Santykis tarp žiūrovo - skaitytojo ir kūrėjo yra keistas fenomenas ir yra keitęsis istorijos eigoje. Šiandien meno vartotojas nori tinkamos "prekės", kūrėjas jį nori patenkinti ir tariasi žinąs, ko jam reikia. Yra tokių, kurie galvoja, kad meno vartotojas nežino, ko jis nori, ir todėl kūrėjas nesibijo jam piršti to, kas, jo nuomone, žmogui yra reikalinga. Juk jis seka meno gyvenimą ir žino, kas vartotojui bus nauja.

Be to, nė vienas stilius, maniera, srovė, drastiškas supratimas naujos struktūros, tekstūros nebuvo išrasti publikos. Publika yra tik koriai, į kuriuos kūrėjas, koks jis bebūtų, aplakstęs įvairius žiedus, neša medų ir krauna paragavimui. Kūrėjas visuomet galvoja, kad medus yra geras, saldus, ir jam buvo malonu jį nešioti ir krauti.

Rousseau ir Burke buvo pasmerkę meną, kam jis stengiasi vis žmogui patikti, Šileris jautė, kad menas neturi būtinai žmogui įtikti, jis gali tarnauti ir kitiems tikslams, ne vien tik būti saldžiu ir patikti žiūrovui. Burke randa grožį "mažučiuose" dalykuose. "Patikti" reiškia visuomenės patenkinimą, bet "malonumas" (mene) gali būti suprastas, pajaučiant ir kažkokią kitą meno didybę, "dignity", kuri dažnai rišasi su žodžiu "skausmas".

Tačiau "malonumas", "patikti" ilgą laiką estetinėj teorijoj buvo suprasta kaip meno prasmė ir jo siekimas. Maloniai patikti publikai buvo kūrėjų tikslas. Dvasiškumas ("sublime") publikai ilgai nepatiko. Burke sako, jog tai sukėldavo tik kažkokį triumfo jausmą, kuris malonus vien žmogaus protui. Bet proto patenkinimas dažnai publikos nėra jieškomas, ji to nenori ir mene nepageidauja.

Tik šiais laikais kritikai jau nesiremia vien teorija, kad meno tikslas yra patikti, kad jis turi būti matuojamas vien matu, kiek jis duoda "malonumo".

S. Sontag teigia, kad toks malonumas neturi nieko bendro su artistiniu pergyvenimu. Patikti publikai yra klaida.

Ir čia susiduriame su problema tarp meno vartotojo ir jo gamintojo, problema, kuri yra jau kelių šimtmečių senumo.

Rousseau ją pradėjo. Ir nuo to laiko menininkai ėmė galvoti vis mažiau ir mažiau apie publiką: ką ji manys apie jų kūrinį, kaip jį sutiks, ar kūrinys bus "malonus", "saldus". Jie vis mažiau galvojo, ar produktas suteiks publikai "skausmo", ar "malonumo", ar ji paruošta dvasiškumui ir proto malonumui? Menininkas, viską paėmęs į savo rankas, nustojo būti specialistu (craftsman) ar aktorium scenoje, visiškai priklausančiu nuo žiūrovo pritarimo. Menininkas remiasi savim, kreipiasi į save ar į kokią nors transcendentinę jėgą, kuri jį pastūmė kurti ir tik ji viena jį gali teisti ir tik jai jisai jaučiasi atsakingas, sako L. Trilling ("Sincerity and authenticity" 71).

Aišku, jis sutinka, kad toks pasikeitimas yra revoliucija. Žemyn publika! — aukštyn menininkas! Bet ar publika praranda tuo savo privilegijas ir statusą? Kažkas tuo juk ir laimima. Jei žiūrovas ir skaitytojas krito, praradęs savo Rojų — jieškojimą tik malonumo mene — jis yra išgelbstimas, išvaduojamas ir atperkamas aukštesniam ir daug prasmingesniam gyvenimui. Tai didelis pasikeitimas, ir moderni publika dažnai sutinka meilikavimą, amžiną jai įtikimą pakeisti naujais santykiais su menu.

Šiandien įvairiose šalyse žmonės yra daugiau pamilę meną, kaip bet kokioje kitoje epochoje ar civilizacijoje. Jie mėgsta jį, ne vien dėl to, kad jis tik "malonus", tautiškas ar neskausmingas. Ir kadangi menui jau nereikia pataikauti vartotojui, iš jo reikalaujama gyvenimo dvasinės substancijos.

P. Mln.

LIETUVIAI, LATVIAI IR KITI INDOEUROPIEČIAI

Prokalbiniai svarstymai, sklaidant šio klausimo medžiagą

R. SIDRYS

1977 metais pasirodė kukli knygutė, išleista Vokietijoj anglų kalba: "The Baltic: Origin of the Indo-European Languages and Peoples" By Dr. Andis Kaulins J.D., Stanford University.

Knygoje autorius pateikia ir nagrinėja tris tezes. Pirmoji iš jų yra pasaulio kalbininkų jau seniai priimta: baltų prokalbė yra seniausia iš visų gyvųjų indoeuropiečių kalbų. Autorius ją tik praplečia tą prasme, kad baltų prokalbė yra seniausia iš visų gyvų ir mirusių indoeuropiečių kalbų, senesnė už sanskrito, senovės graikų ir lotynų kalbas.

Antroje prielaidoje autorius nagrinėja iš kuneiforminio rašto išsifruotus fonetiškus sumerų žodžius ir randa juose baltų prokalbės šaknis. Sumerų teksto šifruotojai buvo anglų ir vokiečių mokslininkai, kuriems baltų kalbos, tikriausiai, nebuvo gerai pažįstamos.

Trečioje tezėje autorius apžvelgia seniausias lietuvių ir latvių dainas, pateikdamas prielaidas, jog jų amžius siekia tūkstančius metų ir kad šitos baltų dainos yra graikų ir romėnų mitologijos prototipai. Autorius postuluoja dar ir šalutinę tezę, kad latvių kalba yra senesnė už lietuvių. Tą tezę autorius pateikia gana nedrąsiai, su atsiprašymais, kartu pripažindamas, kad universalinė šių laikų kalbininkų nuomonė yra ta, kad lietuvių kalba yra geriau išlaikiusi senąsias baltų prokalbės formas. Savo tezę autorius remia trejais argumentais. Pirmąjį argumentą jis iliustruoja lietuviškais žodžiais mėnuo ir mėnulis, kurie turi skirtingas reikšmes, metų laiką ir žemės palydovą. Latvių kalboje žodis mėnesis padengia abidvi reikšmes. Latviškai Dievs ir Debess (latviškai dangus) yra labai giminingos reikšmės; lietuvių kalboj reikšmės yra nutolę. Pagal autorių, šie ir kiti panašūs pavyzdžiai rodo, kad latvių kalba išsaugojo senesnes žodžių prasmes.

Antrąji autoriaus argumentą cituoju pažodžiui. "Kitas latvių kalbos senumo įrodymas yra faktas (pradžioje gerokai nustebinęs kalbininkus), jog latvių - lietuvių dainos yra maždaug 10-20 sykių gausesnės latvių kalboj, negu lietuvių. Jei lietuvių kalba būtų senesnė, šis santykis turėtų būti atvirkščias".

Trečiu argumentu autorius vartoja teiginį, kad latvių kalboje kiekvienas žodis kirčiuojamas pirmame skiemenyje, o lietuvių kalboje kirčiavimas keičiasi. Kodėl būtent šis faktas turėtų būti latvių kalbos senumo įrodymas, autorius nepaaiškina, tik pažymi, kad moderniose kalbose kirtis keičiasi.

Kitus du argumentus autorius irgi čia pat net savo rankomis sugriauna, dainų atžvilgiu netgi nenoromis įrodydamas lietuvių kalbos vyresniškumą. Knygos 51 puslapy autorius rašo, kad 19-tam ir 20-tam šimtmetyje surašytų latvių dainų posmų skaičius siekia arti 100,000. Autoriui, matyt, nebuvo žinoma, kad Lietuvių tautosakos archyve šiuo metu yra užrašytų dainų (ne posmų) netgi 370,000. Tą faktą žinodamas, autorius nebūtų teigęs, kad latvių dainų yra 10-20 kartų daugiau negu lietuvių.

O knygos 9 puslapyje kelia retorišką klausimą: kurio žodžio kilmė pirmesnė (Query: Which came first?") ir sulygina latvišką Dievs su lotynišku Deus. Aišku, kad amžių bėgyje pradžioje buvęs ryškus "v" susilpnėjo ir išvirto į "u". Logiška ir įtikinama, ypač pritaikius tą pačią taisyklę, latvių ir lietuvių kalbų sulyginime: Dievas — Dievs, debesys — debess, tėvas — tevs, žuvis — zivs, šilas — sils, vandenys — udenis, nuleidžia — nolaiz, glostyt — glasit, akis — acs ir t.t.

Netgi ir nemokant latvių kalbos, vien tik iš knygoje duodamų latviškų žodžių pavyzdžių galima pririnkti šimtą tokių atvejų, kur lietuviški žodžiai yra išlaikę savo ritmingą pilną for, o latviški atitikmenys yr ptrupėję. Tikiu, kad kalbinink gerai pajieškojęs, surastų ir kių pavyzdžių, kur latviški žiai yra išlaikę pilnesnes for s, bet kurioj kalboj nusvertų d uma — abejonės nelieka.

Šis autoriaus krypimas į lietuvių - latvių bų konkurenci- ją yra visiška ereikalingas, nes knygos pag dinė tema yra priešistorinis eriodas, kada be abejonės o tik pagrindinė baltų pro pė, dar neišsišako- jusi į prū lietuvių - latvių kalbas. Iš e s knyga nukelia mus į tuos laikus, kada žmogus evoliucijos vyksme tik pradėjo kurti savo išraiškos priemonę — kalbą. Autorius vartoja visiems kalbininkams žinomus "šakninių žodžių" (root word) ir "žodžių grupių" (word grouping) metodus, kurių pagalba galima matyti, kaip keitėsi žodžiai ir kaip vienos kalbos pagrindu formavosi kita kalba. Pavyzdžiui, šakninių žodžių pagalba galima nustatyti procesą, kaip anglų kalba susidarė iš prancūzų, keltų ir saksų kalbų ingredientų. Gi prancūzų kalba savo ruožtu yra susikūrusi iš lotynų ir galų kalbų. Pritaikius tą pačią analizę lotynų ir senovės graikų kalboms, šakniniai žodžiai nuveda arba į akligatvius, nenurodančius jokios kilmės, arba į baltų kalbas. Gi baltų kalbose šakniniai žodžiai nenukrypsta į jokią kitą kalbą, bet susigrupuoja pagal esmines, galvojančias žmogaus idėjas. Lingvistinis archeologas, besikasdamas vis gilyn pro modernias ir archaines indoeuropiečių kalbas, pasiekia baltų prokalbę, o po ja jau randa tik uolą.

Šakninių žodžių sąvoką geriausiai parodo šie pavyzdžiai:

Dievs - Dievas
Tevs - Tėvas
devejs - davėjas
debess - (dangus) liet. debesys
zivs - žuvis
daba - (gamta)
dvesele - dvasia (siela)
dvasa - kvėpavimas
dzivais - gyvas

Visi šitie žodžiai yra aiškiai giminingi; iš jų tiesiog galima įžiūrėti esminį kalbos kūrybinį procesą. Tokių grupių Kaulins knygoje duoda apsčiai. Jo tvirtinimu, tokių esminių idėjų jungiamų žodžių grupių jokioj kitoj kalboj, išskyrus baltų, nėra. Senovės graikų kalboje "akmonos" yra akmuo, "xeima" yra žiema, "xama" yra žemė, bet tik lietuvių ir latvių kalboje šalia "žemės" dar yra "žemas", "zem" (po, apačioj), "ciems" (gyvenvietė), "kiemas", "kaimas' ir t.t.

Kitas ryškus pavyzdys yra sakinys, kuris skamba beveik visiškai vienodai lotynų ir lietuvių kalbose — "Tres viri juhum trahunt". Visi šio sakinio žodžiai yra esminiai, tikriausiai sukurti pirminio žmogaus kultūros brėkšmėj. Lietuvių kalboje žodžiai — jungas, jungtis, sąjunga — liko ištikimi savo pirminei formai. Lotynų kalboje atatikimuo "unitas" jau yra gerokai nuo "juhum" nutolęs. Žodis "traukia" irgi lietuvių kalboje turi giminingų žodžių grupę: "trumpas, trupa, trūksta". Lotynų kalboje "trahere" stovi vienas be savo brolių ir pusbrolių. (Šis pavyzdys nėra paimtas iš Kaulins knygos, bet vykusiai pavaizduoja jo tezę.)

Prie lingvistinių įrodymų prisijungia dar ir istoriniai. Nėra istorijoj ir proistorėj jokio įrodymo, kad pietiečių gentys būtų kada nors užplūdę Baltijos sritis. Tačiau yra istorinis faktas, kad priešistoriniais laikais arijai užkariavo dabartinę Indiją. Šių laikų archeologiniai radiniai Franchti — Graikijoj parodė, kad Graikija 6000 metų prieš Kristų buvo užimta nežinomos kilmės genties, kuri atsinešė į Graikiją naują įrankį — akmens kirvį, suformuotą brūžinimo, nuskaldymo metodu. Toks kirvis yra minimas Biblijoj (Job 19:24) ir vadinamas "celt" arba "certe" vardu (palygink "kalti" ir "kirsti"). Latvių kalboje "certe" yra kirvis.

(Šitai skaitydamas, aš prisiminiau, kaip mūsų gimnazijoj direktorius Elisonas be jokio klausimo pastatydavo penketuką mokiniui, kuris atnešdavo jam akmeninį kirvuką. Tokių kirvukų Panevėžio muziejuj buvo šimtai, ir visi, kiek atsimenu, buvo tik šlifavimo būdu pagaminti).

Autorius pateikia įdomią teoriją, kaip susidarė skaitmenų pavadinimai. Nėra jokios abejonės, kad dešimtinė sistema susidarė, skaičiuojant pirštų pagalba. Pagal Kaulins, piršto žodis kilo ir frazės "prieš-ranką tas". Pirmąjį skaitmenį identifikavo pats pirštas, vėliau įvairiose kalbose įgavęs formas — pirmas, pervij, primus, erstes ir pagaliau pačioj jauniausioj anglų kalboj priartėdamas vėl prie pačios pirmykštės formos "first". Dešimtasis pirštas kumščio užgniaužimu užbaigdavo skaičiavimo fazę — taip kaip ir dabar keturios lazdukės užbraukiamos penkta, ir romėnų skaitmuo yra X. Tuo už-

(Nukelta į 2 psl.)

Pro Dainavos Kryžių kalno /žius... Nuotrauka Vytauto Mažeilo

Dainavos peizažas nuo Kryžių kalno. Nuotrauka Vytauto Mažeilo

Lietuviai, latviai ir kiti indoeuropiečiai

(Atkelta iš 1 puslapio)

gniaužimu skaičius -idavo "atžymėtas" — vėliau is-tęs į "dešimtas" ir "šimtas".

Antroje knygos dalyj Kaulins pateikia iš kuneiformin sumerų - akadų rašto iššifru-is žodžių pavyzdžius. Atsin-nant, kad raštą šifravo ne auto-s, o anglų ir vokiečių mokslin-kai, baltiškų formų gausumas ra stebinantis, ir vargų ar paai-namas tik atsitiktinumu. Štai l letas pavyzdžių:

Spėjama reikšmė

vilna — kailis
įrankis
ašaros
sauja
kaip
pabaiga
pumpurai arba šakos
kraitis - dovana
pabudęs
pabalti - pražilti

Sumerų - akadų žodžiai

adda
addatu
asir
kappa
kam
kalu
liplipu
nudunn
nigultu
nabalu

Lietuviški atatikmenys

oda
adata
ašara
sukaupti
kam
galas
lapai
nauda
negulti
nubalti

Šitokių pavyzdžių autorius duoda apie 50.

Ar visi autoriaus teigimai įsitvirtins kaip moksliniai faktai? Turbūt vargiai. Jau pats faktas, kad autorius nėra profesionalas kalbininkas, o teisių mokslo daktaras, nuteiks kai kuriuos kritikus neigiamai. Tačiau, kaip pats autorius pažymi, jo mokslinė specialybė kvalifikuoja jį surasti ir atpažinti įrodymus, kur jis juos mato. Šiap ar taip, knygutė yra įdomi ir sukels minčių kiekvienam ją skaitančiam baltui.

Mano asmeniška nuomone, dr. Kaulins nepamini kitų svarbių baltų prokalbės primato įrodymų. Nėpamini galbūt todėl, kad tie įrodymai yra specifiškai lietuviški. Esu įsitikinęs, kad malonybinių žodžių gausumas lietuvių kalboje įrodo jos kūrybiškumą, originalumą ir kartu senumą. Nė vienoj kitoj kalboj mergina negali būti pavadinta dar ir mergele, merguže, mergužėle, mergyte, mergytėle, mergaite, mergaičiuke, mergiuke, mergelyte, mergelėle, megyčiuke, mergaitėle ir t.t. nors ir neblogai lietuvių kalbą mokėdamas, negaliu išvardinti visų 36 jos malonybinių formų, kurias sykį mačiau išvardintas viename Vilniaus kalbininkų straipsnyje. O kur dar papeikiančios formos: merga, mergiotė, mergička, mergšė, mergiūkštė, mergpalaikė. Ar tai neįrodo tautos kūrybinės galios kalbinėje srityje? Originalas visuomet yra turtingesnis negu kopija.

Kitas lietuvių kalbos originalumo įrodymas yra, mano nuomone, onomatopejiniai žodžiai, kurių gausumo ir tikslumo atžvilgiu prie lietuvių kalbos nepriartėja jokia kita kalba. Ryškiai prisimenu aplinkybes, kuriose ši mintis man pirmą sykį kilo. Tą vasarą aš, nors ir gimimu miesčionis, dirbau ūkio darbus pas tetą Panemunėlio valsčiuje. Visą dieną pjovę šieną, vakare su pusbroliais eidavom maudytis į mažytį, bet nuostabiai gražų upeliuką, kurio vardas buvo Šatekšna. "Iš kur toks vardas?", paklausiau sykį aš tetos. "Nugi nueik prie upelio, paklausyk, tai žinosi, iš kur tas vardas", atsakė teta. Ta graži vakaro prieblanda pievų žalumoj prie švelniai tekšenančios Šatekšnos ir dabar tebėra mano jaunystės ir tautybės brangenybė.

Išmokęs svetimas kalbas, aš ieškodavau jose pamėgdžiojančių žodžių. Visos jų turi, bet nė vienoj kalboj jie nepasiekia tokio įvairumo ir tikslumo, kaip lietuvių kalboj. Lietuvoje lapai šlama, sausi lapai čeža, šiaudai kregžda, nendrės šnara, miškas ošia, vėjas ūžia, jūra šniokščia, bitės ūzgia, vabalas birzgia, musė rzia, strėlė zvimbia, šuo unkšt, pelė cypia, arklys prunkščia, žąsis klega, vieversys čirena. Fo-tiško tikslumo atžvilgiu, šie žod-i yra nepralenkiami.

Monieriai, tyrinėję eskimų kalba, uvo nustebinti, kad eskimai v-oja apie du tuzinus skirtingų i-reiškimų sniegui apibūdinti. T-suprantama — eskimai su snigu -igyvenę. Kartu tai yra ir savitos lbos kūrybiškumo įrodymas. C-taip lietuvių kalba? Ar ji šiuo -vilgiu nuo eskimų atsilieka?

Paimkime -on sniego kitą jo formą — vand-, kuris Lietuvos klimatui yra a-nesnis. Stovintis vanduo lietu-i telkšo, tykšo, tvinsta, tvan-, tyvuliuoja, drėkia ir mirksta. -dantis vanduo bėga, teka, plū-srūva, srovena, žliunga, žlę-kleksi, tykšta, švirkščia, žli-ia, žliuogia, teška, tekšena plauna, pliuška, šniokščia, pli-i, čiurlena, skalauja, kliuksi -unkuliuoja. Krintantis vand-lyja, lynoja, lašnoja, krapno-rasena, varva, pila, kliokia, urškia, smilksta, dulkia, -oja, pliaupia, telžia, sunkiasi i-t. Daugiau kaip 40 formų, n-o mėgėjiškai sukauptų, o kiek dar surinktų leksikologas.

Kalbėdamas apie lietuvių ka-bos pirmūniškumą, negaliu pra-leisti nepaminėjęs vieno įspūdingo asmeniško išgyvenimo. Prieš kelerius metus mūsų šeima (tiksliau dalis šeimos), važinėjom po Europą, lankydami kultūros paminklus. Vieną gražų, saulėtą sekmadienio popietį privažiavom Atėnus ir tuoj pat , dar nė pastogės nesusiradę, sustojom prie Akropolio. Kaip ir paprastai tokiais atvejais, užsisakėm angliškai kalbantį vadovą, kad vaikai daugiau pasinaudotų apsilankymu. Vadovų paklausa buvo didelė, ir reikėjo apie valandą laukti, kol pagaliau jis mus susistatė pačioj aukščiausioj Akropolio vietoj ir pradėjo aiškinimą: "Žodis Akropolis yra sudėtas iš dviejų žodžių 'acros', kas reiškia viršūnę, ir 'polis', reiškiantis miestą. Polis yra labai senas žodis — Homeras jį vartojo — bet jis nėra graikiškas žodis, jis yra lietuviškas žodis. Lietuvių kalba yra pati seniausia iš visų Europos kalbų; ji yra indoeuropiečių kalbų šaknis. Lietuvių kalboj "polis" turi dvi prasmes — "pilkal", kas reiškia žmonių supiltą kalną, ir "pilis", reiškiantis tvirtovę. Kuriuo būdu lietuvių kalba padarė įtakos graikų kalbai, nėra žinoma, bet graikų kalboj lietuviškų žodžių yra labai daug".

Ką sekančias minutes vadovas aiškino apie Akropolį, aš nebegirdėjau, tik stovėjau apstulbintas ir galvojau. Prieš kelionę aš paskirsčiau vaikams temas, ir jie studijavo vienas Europos architektūrą, kitas meną, trečias mitologiją. Tik nesusipratom, kad pats seniausias Europos kultūros šaltinis yra lietuvių kalba.

Tikrai, kur yra mūsų lyginamosios kalbotyros mokslininkai? Kokias aukso kasyklas jie rastų baltų kalbose! Dabar tuos aukso gabalus svetimieji atsitiktinai suranda ir stebisi. Štai pavyzdžiui Jeff Cox paskelbė straipsnį: "Found! The source of our languages" (*Quinto Lingo* November 1969). Jame populiaria forma supažindinama, kaip kalbininkai ieško indoeuropiečių -ausios prokalbės. Vienas iš būdų -a atrinkti žodžius, kurie -giminingas formas įvairiose do-europiečių kalbose. Pasirodo -d, pavyzdžiui, "žiema, šaltis, -egas" turi giminingus atitikm-, bet žodis "jūra" —neturi. Ė-daugiau pasako floros ir faun-pavyzdžiai. Indoeuropiečių ka-bose nėra gimininingų žodžių, ku-rie apibūdintų dramblį, beždžionę, ryžius, palmę, bambuką, tačiau tokie žodžiai kaip ąžuolas, beržas, pušis, gluosnis, vilkas, bebras, šeškas, lūšis, pelė, arklys, vanagas, bitė, medus - visi turi giminingas šaknis visoj gausybėj kalbų. Tais, gamtos diktuojamais duomenimis remdamasis, autorius nustato, kad indoeuropiečių kalbos šaltinis turi būti kur nors žonoje, einančioje nuo Skandinavijos į Graikiją. Toliau jis rašo:

"Netoli nuo tos srities randame pačią konservatyviškiausią iš visų indoeuropiečių kalbų — lietuvių kalbą. Kalbininkai sutinka, kad lietuvių kalba iš visų kitų kalbų mažiausiai nutolo nuo originalios indoeuropiečių prokalbės. Yra duomenų, kad lietuvis gali suprasti paprastas frazes iš sanskrito kalbos.Kalbos konservatyviškumas yra susijęs su pastoviai gyvenančiomis ir izoliuotomis tautomis. Lietuvių kalba dar yra tebevartojama ten, kur ji -vo vartojama prieš 5000 -tų". Straipsnio pabaigoj autor-atsako į klausimą — iš kur ki-os indoeuropiečių kalbos, tok-žodžiais: "Vyraujanti nuo-nė yra, kad toji sritis tęsėsi n-pietinės Lietuvos iki šiaurinės -sijos stepių. Iš tų žemių mūsų -tėviai iškeliavo ir apgyvendi-didžiąją pasaulio dalį". Visa-i sakyte sako, kaip mes paty-rime branginti lietuvių kalb-O ar tikrai branginame?

Dainavos Kryžių kalno viršūnėje. Nuotrauka Vytauto Maželio

Nauji leidiniai

● **PRISIKĖLIMO PARAPIJA TORONTE.** Tėvai pranciškonai. 1953-1978. Redakcinė komisija: -. Matulaitis (pirm.), J. Vaičė-nas ir S. Prakapas. Leidinys -esnio formato, gausiai iliust-r-as nuotraukomis, 128 psl.

-ošni ir gerai suredaguota kn-skirta šios lietuviškosios parapi-25 metų jubiliejui. Redakcinės -misijos įvadiniame žody-je ska-me: "Kaip magnetas turi ypa-ą galią pritraukti gelėžies du-es ir nukreipti jas tam tikra kry-mi, taip ir mūsų tėvai pranciškon-, rodydami Šviesos ir Gyvenimo-elio krypti, subūrė Toronto li-vius į Prisikėlimo parapiją. P-dvidešimt penkerius metus -tėvams pranciškonams vad-ujant, parapijos kelyje išsiskle-gražus religinis, tautinis, kultū-s ir ekonominis lietuvių veik-as, kuriuo visi galime džiaugtis".

Susipažinus su -diniu, o tuo pačiu su jubiliejine -arapijos šakota veikla, susidar-pūdis, kad šioje lietuviškoje par-joje kiekvienas parapijietis yr-emokratine ir krikščioniška prasme jos šeimininkas, jos sūnus, ne vien tik, kaip daugiur kitur išeivijoje, administracijai naudingas "kostiumeris". Torontiškiai lietuviai šioje parapijoje gali tikrai jaustis kaip savo dvasiniuos ir tautiniuos namuos, kaip savo tėviškėje. Štai jubiliejinio leidinio rašinių temos: Prisikėlimo parapijos kelias, Parapijos taryba, Parapijos choras, Ateitininkai, Skautai, K.L.K. moterų draugija, Tretininkai, Charizmatinis maldos būrelis, Prisikėlimo parapijos biblioteka, Parapijos knygnešiai, Jaunos šeimos ir lietuviškoji parapija, Sporto klubas, Maironio mokykla, Stovyklavietė Wasagoje, Studentai Prisikėlimo parapijos globoje, Studentų stipendijų fondas, Filatelistų draugija, Pensininkai parapijoje, Parapijos bankas ir kt. Tai liudija be galo artimą ir nuoširdų šios parapijos vadovų kunigų ir parapijiečių artimą bendradarbiavimą ir tarpusavio susipratimą. Ir šia prasme Toronto lietuviškoji Prisikėlimo parapija galėtų būti geru pavyzdžiu ne vienai dar gyvai lietuviškai parapijai Jungtinėse Amerikos Valstybėse, net pačioje Chicagoje.

● **VARPAS, 1977 m., Nr. 15.** Žurnalas Tautos bei žmogaus laisvei, tautinei kultūrai ir lietuvybei. Leidžia Varpininkų filisterių draugija. Redaguoja Antanas Kučys, 9032 Utica, Evergreen Park, IL. 60642. Administruoja Titas Briškaitis, 1214 N. 16 Ave., Melrose Park, IL 60160. Šio numerio kaina — 3 dol.

Kai kas iš šio numerio turinio: dr. Kazys Karvelis "Žvilgsnis į prezidento Carterio principus"; Juozas Audėnas "Žmogaus teisės Vliko darbuose"; Jonas Daugėla "Naujos viltys"; Mečys Mackevičius "1941 metų sukilimas ir laikinoji Lietuvos vyriausybė mano atsiminime"; apie lietuvišką išeiviją, redaktoriaus užklausti, pasisako: Kęstutis Jokubynas, Aleksandras Štromas, Tomas Venclova ir Vladislovas Žilius; nemažai puslapių skirta naujų knygų ilgesniems ar trumpesniems aptarimams bei "Gyvenimo ir idėjų" skyriui. Duodama Liudo Dovydėno beletristinė apybraiža ir poezijos šių autorių: Vytauto Alanto, Balio Augino, Juozės Krištolaitytės, Julijos Mockevičiūtės, Danos Daukšienės, Juozo Macevičiaus. Puslapius puošia šių autorių dailės darbai: V. Žiliaus, I. Brazdžionienės, M. Girdvainienės, M. Gramonto. E. Marčiulionienės, B. Morkūnienės, M. Stankūnienės, M. Šileikio, A. Šimaitytės, V. Švabienės, J. Tričio, V. Vaičaičio ir Ad. Varno.

● **LAIVAS, 1978 m. rugpiūčio mėn., Nr. 8.** Religinio ir tautinio gyvenimo mėnesinis žurnalas. Leidžia Marijonų vienuolija. Redaguoja kun. J. Vaškas, MIC. Redakcijos ir administracijos adresas: 4545 West 63rd St., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje — 4 dol., kitur 5 dol.

Šis tas iš turinio: Marijos į dangų paėmimas (J. Vaškas), Moters didžioji padėjėja (Sesuo M. Palmira), Arkivyskupas Jurgis Matulaitis (Kun. A. Steigvilas, MIC), Dievo gyvybė žmoguje (V. Rimšelis, MIC), Dievo Tarno Arkv. Jurgio Matulaičio Beatifikacijos Bylos žiniose rašoma, kaip arkiv. J. Matulaitis atgaivino bemirštančią Vienuoliją, duodama apsčiai religinio gyvenimo kronikos ir kt.

● **MŪSŲ SPARNAI, 1978 m. birželio mėn., Nr. 44.** Lietuvių evangelikų reformatų žurnalas. Leidžia Lietuvos Evangelikų reformatų kolegija. Redaguoja Jokūbas Kregždė, 2439 W. 51st ST., Chicago, IL 60632. Jam talkina Redakcinė komisija: P. Bružas, Eug. Gerulis, P. Lampsatienė, kun. St. Neimanas, J. Palšis ir A. Ramonis. Administruoja Jonas Palšis, 5718 S. Richmond St., Chicago, IL 60629. Prenumerata — auka.

Kai kas iš šio numerio turinio: Šimtmetinė pasaulio reformatų bažnyčių konsultacija (H. Dilienė), Papilio reformatų parapija (kun. St. Neimanas), Slucką prisiminus (V. Karosas), XIX šimtmečio kaimo mokykla (M. Tamulėnas), Mėgėjų teatrų festivalis (V. Anysienė) ir daug kitos apžvalginės medžiagos ir lietuvių reformatų veiklos kronikos.

● **SKAUTŲ AIDAS, 1978 m. birželio mėn.** Lietuvių skautų mėnesinis žurnalas. Leidžia LSS Tarybos Pirmija. Vyr. redaktorė — Sof. Jelionienė, 6111 S. California Ave., Chicago, IL 60629. Administruoja Aug. Orentas, 6842 S. Campbell Ave., Chicago, IL 60629. Metinė žurnalo prenumerata — 5 dol., garbės prenumerata — 10 dol., garbės leidėjo prenumerata — 25 dol.

Į klausimą "Kas toji žila senovė ir tolima praeitis?" atsako O. Saulaitienė. Apie partizanę Reginą Ubeikienę rašo Br. Kviklys; pagarbos valandėlės prasmę aiškina A. Saulaitis, S.J.; pluoštą australiško dienoraščio duoda Jon. Zinkus; spausdinamas pasikalbėjimas apie pašto ženklus; daug dėmesio skiriama VI-tajai tautinei skautų stovyklai ir šiaip įvairiai skautų veiklai.

● **VYTIS, 1978 m. rugpjūčio mėn. Nr. 7.** Lietuvos Vyčių mėnesinis žurnalas. Redaguoja Loretta I. Stukas, 1467 Force Drive, Mountainside, N.J. 07092. Administracijos adresas: Vytis, 2524 W. 45 St., Chicago, ILL 60632. Žurnalo metinė prenumerata — 8 dol.

Žurnalo puslapiuose kai kas spausdinama anglų kalba, kai kas — lietuvių kalba. Puslapiai iliustruoti nuotraukomis. Žurnalo medžiaga daugiausia liečia Vyčių veiklą.

MŪSŲ KALBA

Dergiama, ne dergianti kalba

Vienas skaitytojas galvoja taip: jei *dergiama*, tai tokia kalba, kurią kas nors dergia, plg. *mylima* motina (ją kas kitas myli), *skaitoma* knyga (ją kas skaito), *statomas* namas (jį kas stato) ir t. t.

Visa tai yra teisybė: neveikiamieji dalyviai reiškia daikto ypatybę, gaunamą iš kurio kito daikto veiksmo. Bet kalboje taip pat turime neveikiamųjų dalyvių, kurie nėra taip logiškai vartojami: pavyzdžiui, *ariamas jautis nėra* toks, kurį ariame, bet kuriuo ariame; *valgomasis* šaukštas nėra toks, kurį valgome, bet kuriuo valgome; kuliamoji mašina nėra tokia, kurią kuliame, bet kuria kuliame ir t. t. Taip pat sakydami *gyvenamasis namas*, mes kalbam apie namą, kuriame žmonės gyvena, *rašomasis stalas* yra toks stalas, kur rašome arba dirbame, *gulamas metas* rodo laiką, kuriuo žmonės eina paprastai miegoti, ir t. t. Tokios vartosenos žodžių mūsų kalboje apstu: *dirbama* diena, *einamoji* sąskaita, *gydomasis* vanduo, *kalbamosios* valandos, *mirštama* liga, *rašomoji* ir *šnekamoji* kalba, *rūkomasis* kambarys ir kt.

Reikia pasakyti, kad netrūko abejojančių, ar *rašomoji* kalba, *kuliamoji* mašina, *valgomasis* šaukštas, *nedegamas* stogas ir kt. besą "kalbos faktai" — gal tai tik "vieno kito kalbininko prasimanymas". Tad buvęs "net pradėtas karo žygis prieš (šiuos) nelaiminguosius dalyvius". Jų ginti 1914 m. išėjo K. Būga ir, užstodamas J. Jablonskį, įrodė, "kad leliojamųjų dalyvių būta vartojamų ne tiktai Suvalkų žemėje ir ne tiktai prieš 20 — 30 metų, bet ir visur Lietuvoje nuo trijų šimtų metų, t. y. nuo 1579 m." K. Būga prie XVI amžiaus pavyzdžių taip pat pridėjo kelis sakinius ir iš Bretkūno 1591 m. "Postilės": Ateis vėl *dirbama diena*. Tiegi *reikiamieji daiktai* tave teragin. Dievą *bliuznijamasis gyrius* ir kt. Šitaip buvę išmušti iš "karo žygininkų rankų kalavijai": dalyviai įsipilietino ir šiandien jau visuotinai vartojami (žr. K. Būga, Rinktiniai raštai, II, 117 — 118). Taip pat jie vartojami ir daugeliu kitų atvejų, pvz.: Ir *baramųjų žodžių* turim daugybę. Ar jo *balsas* vis toks pat *cypiamas* tebėr? Ji ir šneka, tur būt, *čiulbamu balsu*. Rytoj bus čia *dainuojamas vakarėlis*. *Čia jo dirbamas kambarys*. *Parašė* vieną ir *kurstomą straipsnį*. *Jo neįmanoma* kalba. Suriko ką *spiegiamu balsu*. Jo *balsas* nėr čia *sprendžiamas*. Rėkė *keršto šaukiamu balsu*. Buvo susirinkę ir *vadinamieji* vakaro *šeimininkai*. Prašė *verkiamu balsu*. Vilko ir *akys žibamos* (J. Jablonskis, Rinktiniai raštai, I, 304 — 308).

Dėl to taip pat vartotina *dergiama kalba*: juk ne ji pati ką nors dergia, bet ja dergia ką nors kiti (žmogus ar žmonės).

Stasys Barzdukas

Ant Kryžių kalno Dainavoje. Nuotrauka Vytauto Maželio

Lietuvių angliakasių kolonijos Illinojuje (4)

Kur gelsvos kalvos dunkso

VLADAS RAMOJUS

Lietuviai imigrantai praėjusio šimtmečio pabaigoje ar šio šimtmečio pradžioje, iš carų valdomos Lietuvos atvykę į Chicagą, dažnai čia nerasdavo darbo ir traukdavo laimės ieškoti į Illinojaus valstijos gilumą. Apie 1885 m. anglies klodai buvo surasti Spring Valley, Ladd, Steatonville ir kitų Illinojaus miestelių apylinkėje, maždaug už 150 mylių į pietvakarius nuo Chicagos. Taip tose apylinkėse dar XIX šimtmečio pabaigoje kūrėsi mažoji Illinojaus angliakasių Lietuva.

Centrinė lietuvių angliakasių vieta ten ilgainiui tapo Spring Valley miestelis, Lietuvių enciklopedijos žiniomis, savo laiku buvęs pats lietuviškiausias miestelis visose JAV-se.

Iš Chicagos į Spring Valley gal tik dvi valandos kelio. Per Illinojaus lygumas visur išvesti puikūs greitkeliai, ir todėl kelionė pašėlusiai trumpa. Prie Spring Valley miestelio, išsitiesusio prie Illinojaus upės, matyti šlaitai ir kloniai, taipgi milžiniški, beveik neapmatomi kukurūzų laukai, nes žemė čia labai gera. Pro tas žalumas, pro kukurūzų ūgį kartas nuo karto į melsvą padangę iškyla didžiulės gelsvos kalvos. Tai tolimos praeities palikimas, tai anglių kasyklų liudininkai. Tos įvairios liekanos, suverstos į milžiniškas ir iki mūsų dienų išlikusias kalvas. Visa tai buvo nereikalinga žemė, žvyras ir smėlis, denges anglies klodus. Buvusių angliakasių vaikai mums pasakojo, kad jų tėvai ir seneliai, ieškodami anglies, už nukasimą tų nereikalingų žemių jokio užmokesčio negaudavo. Jiems mokėdavo algą tik tada, kai jie kasdavo jau gryną anglį. Taigi tos kalvos, kurias nuotraukose užfiksavo kun. Alg. Kezys, ir šiandien, beveik šimtmečiui prabėgus, dar tebemini sūrų lietuvių ir kitų angliakasių prakaitą, anais laikais pralietą už dyką, be jokio užmokesčio.

Senoji lietuvių bažnyčios varpinė Spring Valley, Illinojuje, išlikusi dar iš XIX šimtmečio.

Spring Valley apylinkių angliakasiams buvo dar kita sunki problema: kasyklos toliau nuo miestelio, nuo angliakasių gyvenviečių, ir kartais į darbą jiems tekdavo eiti net 8 ir daugiau mylių. R. Salasevičius, menedžeris vieno didžiulio grūdų elevatoriaus, stovinčio prie Illinojaus upės Spring Valley miestelio pakraštyje, pasakojo, kad jo tėvukas —angliakasys kiekvieną dieną keldavosi 3 — 4 val. ryto, o kai pasitaikydavo blogesni keliai, net ir 2 val., kad nepavėluotų į darbą, nes pėsčiam reikėdavo suvaikščioti ilgą kelią. Už pavėlavimą buvo grasoma atleidimu iš darbo. Žmonės, sunkiai suradę darbą, bijodavo jį prarasti.

Apie 1909 m. Spring Valley angliakasius ištiko didelė tragedija, kurios vietiniai nepamiršta ir mūsų dienomis. Tais metais vienoje kasykloje kilo gaisras, pareikalavęs netoli 500 angliakasių gyvybių. Jų tarpe buvo ir nemažai lietuvių, bet ar yra kur žuvusių lietuvių angliakasių pavardės surašytos, nežinia. Užuominų nesuradome, nė vėliau lankydami vietos lietuvių kapines ir atidžiai apžiūrėdami paminklėlius. Kelionėje red. Br. Kviklys vežiojosi 1899 m. išleistą kun. Jono Žiliaus-Žilinsko parašytą knygą "Lietuviai Amerikoje", kuri mums buvo kaip enciklopedija, lankant lietuvių angliakasių senąsias vietas. Beje, knyga išleista prieš žiauryjį gaisrą, ir, aišku, apie tą įvykį žinių dar negalėjo būti.

Po ano gaisro apylinkės žmones ištiko ir kita nelaimė: užėjo baisi gripo epidemija, nemažai ir jaunų lietuvių be laiko nuvariusi į kapus.

Todėl kai mūsų dienomis sustoji Spring Valley miestelio buvusiam lietuvių apgyventam rajone, tavęs nebepasitinka lietuviškai kalbančių suaugusiųjų ir jaunuolių būriai, tik pamatai nedidelę lietuvių angliakasių pastatytą Šv. Onos bažnyčią ir šalia prisiglaudusį parapijos salės bei klebonijos ansamblį, o kieme raudoną, dar iš ano šimtmečio išlikusį varpinės bokštą. Bažnyčios ir parapijos pastatų ansamblis išsitiesęs žalioje lygumoje. Iš lauko tiek bažnyčia, tiek ir kiti parapijos pastatai gražiai atremontuoti bei sutvarkyti. Iš pirmo žvilgsnio susidaro įspūdis, kad parapiją tvarkė ir tebetvarko geri administratoriai — klebonai.

Išlipę iš automobilio, einam prie bažnyčios durų. Juk bažnyčia ir klebonija turėtų būti centras vietos lietuvių, jei tokių, žinoma, dar yra. Bažnyčios durys užrakintos, bet pro stiklo langelius pamatome, kad bažnyčios prieangyje padėtas glėbelis Jaunimo centro leidžiamų "Mūsų žinių". Tai žinia, kad parapijoje dar esama lietuvių, kurie ir rašytą lietuvišką žodį įkerta. Taip pat žinome, kad šioje parapijoje klebonauja kun. Pranas Kura, į šį kraštą iš Žemaitijos atvykęs po II pas. karo su naujųjų ateivių banga. Beldžiamės į klebonijos duris, bet veltui, nes klebono nėra. Pašto dėžutėje pamatom "Draugą" ir "Ateitį". Tokie ženklai daug smagiau mus nuteikia, negu neseniai aplankytoje

(Nukelta į 4 psl.)

Ilgėjantys nuorudenio šešėliai... Nuotrauka Vytauto Maželio

Pensininko užrašai

ALEKSANDRAS RADŽIUS

PENSININKO UŽRAŠAI

1.

Laisvė beldžias į duris:
saulė ir mėnulis
susimokė
dovanot man dieną
ir visą naktį
man vienam.

Ir štai,
riešlutės pilnos
žibančių žvaigždžių,
ir akyse
laiko būtojo ugnis.

Priimk mane, gyvenime, iš naujo,
nešu
didelę ir lengvą šviesą.

2.

Dabar galiu
valandėlei grįžti
į kūdikio dienas,
į žemės ir šviesos gimimą.

O kelias buvo
tolimas ir ilgas,
ir buvo laikas didelis, platus.
Dabar nuo stalo varva
ištirpus valanda,
ir paskutinė rudenio diena
tiksi krintančio lietaus laše.

3.

Pavasario glėby
rąžosi pabudę medžiai,
kyla žemė orbiton su paukščiais.
Į žvaigždės vienuolės aukštį
ir mes su paukščiais
už mėlyno rytojaus.

Tiktai per žemę,
per smėlio grūdą,
per šaltą širdį
drauge su paukščiais
pakilsim orbiton gyventi.

GENERACIJOS ŽINGSNIAI

Ateina jie,
mūsų kūnas ir kraujas,
buvusi mūsų jaunystė.
Naujas žydėjimas,
naujas pavasaris.

Ateina jie
pasiimti savo dienos
ir žemės savos.
Ją, kaip žibančią saulę,
su bičiulyste
jiem atiduodam,
kad mūsų kaulai
gulėtų ramiai
jų pėdose.

Tau reikia vieversio

Liudas Dovydėnas

— Tau, Ignacai, vieversio reikia.

— Kaip tai... vieversio, daktare?

Telefonas pašaukė daktarą. Per kelius kryžium sudėjęs kojas, daktaras kalba angliškai, plačią nugarą atgrįžęs Ignacui. Linksmai kalba daktaras. Retkarčiais Ignacas išgirsta čiulbų balsą, žodžių nuotrupas, sakytum, kaip vieversio. Daktaras įsijušino. Balsas plonėja, du kartu paminėjo Evelyn, laisva ranka lamdo balto apsiausto skvernus, lamdo atkakliai.

Ir taip Ignacui prailgo daktaro kalba, ir jis nežino, ką su savimi daryti? Vieversio sparnais atsiminimai nuneša Ignacą prie upės, saulėje degančios... Maudėsi trys mergos: sesuo Angelija, Ragaišio Viktė, Palūpio Kotryna ar Igaunio Valerija —gerai nebeatsimena. Merginas nuo kelio dengė karklai, ir jos ten krykštavo, baigę šienapjūtės dieną.

Kaupiną šieno vežimą Ignacas sekė kelnes pasiraitęs, kaip varis nuogas nusileidžiančioj saulėj.

— Benediktas! Beenediktas! — sušuko tėvas nuo šieno vežimo. — Jeronimai, prie upės!... tegu mergos nelipa iš upės!

Nereikėjo kartoti. Per avižų lauką jis pasileido visu kojų išmetimu. Nematė Benedikto, tik girdėjo maurojimą... ir iš paskos artėjo tas grumojantis maurojimas. Jis sustojo karklų dengiamas, o pro žvilgančius lapus išvydo visas tris: išbridę iš upės, jos braukė delnais krūtis, šlaunis. Nuleidęs akis nuo... ką reikės per išpažintį pasakyti, — jis sušuko:

— Benediktas!.. Mergos — upėn!

Krykšdamos metėsi vandenin.

— Begėdi, Ignacai.

— Ne begėdis, o... Benediktas. Bene...

Netruko baigti žodžio ir jis išvydo ant kranto buliaus išplėstas šnerves, saulėn iškeltus ragus. Jis kaip ugnies griebiamas metėsi upėn, kur jau sutūpę iki pusiaujo, krykštė visos trys. Dabar jie visi: ir trys ir jis vienas sekė bulių. Jis riaumodamas kasė krantą, sau ant kupros mesdamas žemes. Netruko bulius nusileisti krantu ir įbrido upėn. Mergos ir jis — Ignacas, perpūškojo antran krantan. Jos glaustėsi prie viena kitos, o jisai sekė Benediktą. Juodmargis atlėgo maurojęs. Atsigėrė. Iš jo šnervių driekėsi seilių siūlas į upę, o bulius pats rimtai žiūrėjo į juos. Ar jis norėjo bristi, ar tik apgailestavo nepasiekdamas?

Siaubingos akimirkos!.. Ir Benediktas vėl suriaumojo...

Kad taip dabar Benediktas? Šiurpas nukrėtė! Kaip bėgtum...

Daktaras skubiai padėjo telefoną. Vienu ypu įbruko rankovėn ilgą ranką, kita prilaikydamas lietpalčio skverną surado kišenėj raktą...

— Kaip sakiau, gersi tris kartus po septynis lašus... Aš turiu reikalą... turiu pavažiuoti ,— Ir grikštelėjo raktas, jau už durų staptelėjus.

— — —

Ir dėlioja žingsnius Ignacas Šemeta vidurdienio saulės įkaitintu šaligatviu, rūpestingai užsiėmęs: dvidešimt trečiam ar dvidešimt devintan pritruks parako? Dienos giedroje kartais ištesi iki keturiasdešimt septynių žingsnių. Šitai ir Untulio saliūnas. Ir katinas, juodas, kaip bato aulas, guli lange. Reikėtų užeiti. Daktaras nepataria, o ir žingsniai reikia skaičiuoti. Va, jau keturiasdešimt septintas žingsnis, ir jis dar nedūsta. Penkiasdešimt devintam žingsnyje — šaligatvio klevas. Prisiglaudžia prie dulkėto klevo liemens. O čia atsiveria Indeikos langas, pasirodo Indeikienė:

— Oras praskydo, Ignacai?

Dulkina skudurą ir pakrato plokščią šluotą.

—Parako stinga, Emilka. Senis dar negrįžo?

— Ilgai negrįš... Užeitum. Aštriu peiliu duonos atrieksiu.

— Pyrago neturi?

— Bus geriau nei pyragas.

Ir nuniro lange Cecilija, kartu su plokščia šluota.

Atgriebęs plaučiais orą, Ignacas dėlioja kojas ir vis galvoja: "Tau, Ignacai, vieversio reikia. Ką norėjo pasakyti daktaras Bacevičia? Gal kokios patyčios? Ir už tai doleris su puse. Sukeptum!

— — —

Sekmadienį Edingtone Teisybės mylėtojų piknikas. Bus Deksnys, tas ką parduoda "Galingą mostį" nuo visokių ligų, bus tėvas ir sūnus — pavardę užmiršo — jie abu užvožia motiną tokiam lyg grabe ir perpjauna motiną ilgu pjūklu pusiau. Traukinėlis raitosi pagal kiekvieną upelio vingį. Kaip taria Napalys Pagada, neatspėsi, kas pirmiau atsirado: traukinys ar upelis? Traukinys pukši, dažnai sustoja, ir Ignacui rodosi, jog ir mašinai trūksta parako — oro. Net tokia netikėta atklydo mintis: gal sunku traukinėliui vežti jo žmoną Levokadiją. Kiek paritus, tiek pastačius.

Ana, ir Pagados. Monika su dideliu maišų. Napalys su tokiu mėlynu kupariuku. Bus kuo piknikauti. Įdegęs saule Napalys, o kaktoj vis žymu anglies juodos kruopos, sprogdinimų atminimas.

— Tai tu, Ignacai, dar ne su vieversiu?

— Nugi matai, kad su boba.

— Tai seniai matyta Levokadija!

Ir visu glėbiu vos apglėbia Levokadiją. Trumpom tvirtom rankutėm Levokadija apglėbia Moniką.

Vyrai metasi savon kalbon, taip seniai nesimatę.

—Daktaras Bacevičia man anuomet kaip kirviu įkirto: "Tau, Napaly, reikia vieversio". Gerai tai gerai, vieversio tai vieversio, bet ką reiškia, daktare? O vėlgi, savo kalbant, tų vieversių Dievas pagailėjo žaliam paviršiui, juodiems žemės viduriams. Daktaras Bacevičia vėl nukirto: "Kalba ne sriuba, nereikia visą bliūdą išsamstyti, tai štai ką aš tau, Napaly, pasakysiu, o pasakysiu, jogei tu palik anglis, o eik šventos žemelės arti, kaip tavo tėvai, seneliai, o jeigu nepaliksi kasyklų, tai tu greit skaitysi žingsnius, orą kaip peštuku pešdamas. Tai štai ką aš tau pasakysiu...

— Taigi jis ir man kiša vieversį! — ir džiugus ir nustebęs — suradęs vieversių raktą, pertraukė Pagadą Šemeta Ignacas.

— Jei tau taipos buvo pasakyta, tai aš tau pasakysiu, kaip ant delno išdėsiu, jogei ir tu turi išeiti pas vieversius, pagal nusakymą daktaro Bacevičios, nes be vieversio...

— Kur tu čia tuos vieversius iškapstei! — įsikiša kalbon Pagadienė Monika.

Ir toliau, kalbai kalbą atvedant, visi susirišo: ką daryti? Klausyti ar neklausyti daktaro Bacevičios?

Šemetienė Levokadija, gal džiugi, kad Ignacas išeis pas vieversius, gėrė alų iš didelių stiklų ir dažnai alus tekėjo ir į gilų griovį tarp jos krūtinės aukštumų, saulės įdegintų, ir tai Napaliui Pagadai priminė molį, ir jis vėl metėsi kalbėti:

— Žemė prie molio... grabui užkloti tiek nereikia, nesgi pirkau du šimtu keturias dešimtis akerių, taigi, žemė prie molio, auga viskas, vadinasi, bankui sumokėjau keturis tūkstančius be šešių šimtų dorelių, vadinasi, tai dabar moku kas mėnesį po aštuoniolika dorelių, tai, va, jeigu pusiau padalysi... tai kiek bus?... bus devyni doreliai. Kokius tris keturis mėnesius palauksim su boba...

— Aš tau kad duosiu bobą! — pertraukia vyrą Pagadienė.

Žmonos grumojimas nesustabdo Napalio. Nesustabdo ir Ignaco bandymas:

— Kad to parako ne kažin kas...

— Atskirsim lygiai pusę žemės, tai abiem užteks. Troba — septyni rūmai, tai negi stonią įtaisysi, su boba mums gana trijų, o patys, va tu, Levokadija ir Ignacas, įsitupinsit keturiuose.

— Tai kad to parako nebeužtenka, tai... Napalys Pagada dudena kaip kurčias:

(Nukelta į 4 psl.)

Kur gelsvos kalvos dunkso

(Atkelta iš 3 psl.)

Westvilleje ar kai kuriose Pennsylvanijos parapijose.

Kadangi klebono nėra, sustoję saulės ir žalumos nušviestame buv. lietuvių rajone įkimbam į Lietuvių enciklopediją ir kun. J. Žiliaus knygą "Lietuviai Amerikoje", ieškodami žinių apie šios parapijos praeitį. Abu veikalai štai ką sako: Spring Valley lietuvių pastangomis parapija buvo suorganizuota 1895 m., o 1897 m. pasistatyta medinė bažnyčia. 1908 m. gaisras ją apnaikino, bet bažnyčia vėl buvo atstatyta. 1909 m. tornado nustūmė bažnyčią nuo pamatų ir jai grėsė pavojus būti uždarytai. Ją vėl sutvarkė parapijiečiai savo darbu. Nuo parapijos įkūrimo iki mūsų dienų ją visą laiką administravo ir tebeadministruoja lietuviai klebonai. Bažnyčios statymui daugiausia pinigų davė Ona Vimbiškienė, todėl ji ir parinko bažnyčiai savo patronės vardą. Kad jos sūnus, ilgametis teisėjas W. Wimbiscus tebėra gyvas ir gyvena Spring Valley, mes jau buvom informuoti ir rengėmės jį aplankyti. Beje, 85 m. amžiaus sulaukusį teisėją, ėjusį teisėjo pareigas nuo 1933 iki 1974 m., radome gulintį naujutėlėje Šv. Margaritos ligoninėje. Bandė jis dar vieną kitą atsiminimą atskleisti, bet jau buvo gana silpnas. Kai kitą dieną kun. A. Kezys nuėjo į jo palatą, rado jau išvežtą į intensyvios priežiūros skyrių. Taip ir pavėlavom gal tik kelias dienas ar valandas išklausyti ir užrašyti prisiminimus iš gyvo praeities liudininko, iš to žmogaus, kurio motina buvo pagrindinė iki šių dienų išlikusios lietuvių bažnyčios fundatorė, o jis —neeilinis šio krašto pareigūnas.

Vėliau kai kitas žmogus, apie kurį kalbėsime sekančiuos reportažuose, mums aprodė įvairių tautybių bažnyčias, esančias Valley Spring miestelyje, sustojus prie lenkų katalikų dabartinės bažnyčios, priminė šį, atrodo, niekur neužrašytą faktą: praėjusio šimtmečio pabaigoje lietuviai angliakasiai meldėsi vietos lenkų katalikų bažnyčioje, bet kai lenkai ėmė drausti jiems giedoti lietuviškas giesmes, įpykę lietuviai lenkų bažnyčią sudegino ir patys ėmėsi iniciatyvos įsteigti savąją parapiją, per 81 metus dar vis tebeadministruojamą lietuvių klebonų. Atrodytų, kad mūsų pirmieji imigrantai — angliakasiai nebuvo tokie kantrūs, kaip K. Almeno taip įdomiai aprašyti Seinų apylinkių lietuviai.

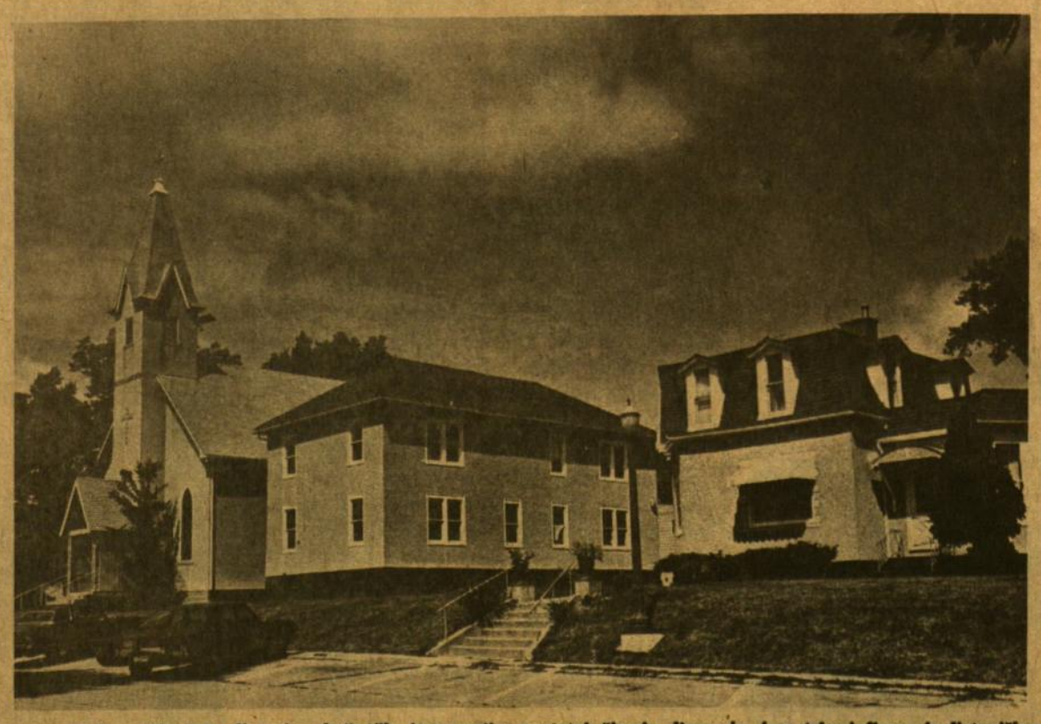

Spring Valley, Illinojuje, lietuvių bažnyčia ir parapijos pastatai šiomis dienomis, kur tebegirdimas ir lietuviškas žodis. Šio šimtmečio pradžioje bažnyčia buvo gaisro apnaikinta ir vėliau tornado nupūsta.

Teisėjas Wisbiscus ligonio lovoje. Jo motina buvo lietuvių bažnyčios pagrindinė fundatorė Spring Valley, Illinojuje.

Visos nuotraukos Algimanto Kezio, S.J.

Kultūrinė kronika

Jau planuojamas Lituanistikos instituto VII-tasis suvažiavimas

Lituanistikos Instituto pirmininkas dr. J. Gimbutas praneša, kad VII-sis LI suvažiavimas vyks New Yorke — Brooklyne, Kultūros židinio rūmuose 1979 metų gegužės m. 26 - 28 dienomis. Suvažiavimo talkos komitetą sudaro New Yorko Lietuvių Bendruomenės veikėjai ir Lituanistikos instituto nariai, gyveną New Yorke. Komiteto pirmininkas yra Aleksandras Vakselis, nariai: Paulius Jurkus, Aloyzas Balys, Vincas Padvarietis, Kazimieras Bačauskas; LI atstovai: dr. Viktoras Gidžiūnas, OFM, dr. Vladas Jaskevičius SJ, dr. Vladas Krivickas ir prof. Algirdas Landsbergis.

Šis komitetas rūpinasi visais suvažiavimo reikalais ir programa, išskyrus mokslinių paskaitų prelegentais. Juos kviečia LI prezidiumas. Pagrindinis suvažiavimo dėmesys skiriamas Vilniaus universiteto 400 metų sukakčiai. Sekmadienį, gegužės 27 d., bus speciali programa - akademija, kuri rengiama kartu su Lietuvių Bendruomenės Kultūros taryba. Suvažiavimo metu numatytas literatūros vakaras ir speciali paroda.

Henriko Nagio poezijos knyga

Ryškusis žemininkų kartos poetas jau atidavė spaudai naują savo eilėraščių rinkinį, pavadintą vardu "Prisijaukinsiu sakalą". Knygą leidžia Algimanto Mackaus Knygų leidimo fondas Chicagoje. Henriko Nagio poezija, kurioje romantiškojo polėkio posmai, visada keldavo su savimi ir žmogiškos buities šiandieninį rūpestį, yra jau giliai įsirėžusi mūsų lyrikos raidoje ir skaitytojų širdyse. Nauja knyga bus vėl neeilinis įvykis išeivijos literatūriniam gyvenime.

Kazimiero Barėno novelių rinkinys

Anglijoje gyvenančio rašytojo Kazimiero Barėno naują novelių rinkinį "Kilogramas cukraus" šiemet leidžia Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas. Ankstesnės K. Barėno knygos susilaukė skaitytojų ir premijų komisijų didelio dėmesio. Išleista yra šie K. Barėno novelių rinkiniai: "Karališka diena", "Atsitiktiniai susitikimai", "Dvidešimt viena Veronika" (Lietuvių rašytojų draugijos premija). Romanas "Tūboto gaidžio metai" buvo apdovanotas Vinco Krėvės vardo premija.

Naujas Jurgio Jankaus romanas

"Ateities" leidykla dar šiemet išleidžia Jurgio Jankaus romaną "Anapus rytojaus". Daugiau kaip trijų šimtų rankraštinių puslapių romanas šiuo metu jau yra renkamas "Draugo" spaustuvėje, Chicagoj. Romano turinys čionykštinis ir šiandieninis, psichologiniai giluminio pobūdžio ir virpančios įtampos. Jurgis Jankus yra mūsuose vienas iš tų rašytojų, kurių upe plaukiantis pasakojimas ir intrigos meistriškas panaudojimas skaitytoją prie knygos rište pririša. Viso to yra kupini ir naujojo romano puslapiai.

Kultūrinė programa lietuvių pranciškonų vasarvietėje

Pranciškonų vasarvietės Kennebunkporte, Maine, sezonas, prasidėjęs liepos 4, baigėsi rugsėjo 4. Ilgiau ar trumpiau čia atostogavo apie 1000 lietuvių. Jiems iš anksto buvo paruošta kultūrinė programa: 5 dailės parodos, 8 koncertai ir 4 literatūros vakarai. Vasarotojai turėjo progos gėrėtis dailininkų V. Vizgirdos, K. Žoromskio, V. Krištolaitytės, N. Palubinskienės ir V. Igno tapybos bei grafikos darbais. Jų buvo galima įsigyti papigintomis kainomis. Koncertų programas atliko: Brocktono liet. parapijos choras, vadovaujamas J. Gaidelio; vaikų choras iš Washingtono (National Children's Choir); Barkelee konservatorijos (Bostone) kamerinis kvintetas, vadovaujamas Jeronimo Kačinsko; vasarvietės svečių choras, suorganizuotas Iz. Vasyliūno; Vytenis Vasyliūnas — vargonais, Izidorius Vasyliūnas — smuiku ir solistai — Gina Čapkauskienė, Violeta Balčiūnienė, Vaclovas Verikaitis. Solistams akompanavo Saulius Cibas. Du literatūrinius rečitalius su skirtingomis programomis atliko Henrikas Kačinskas, interpretuodamas lietuvių rašytojų kūrinius. Kitų dviejų literatūros vakarų programas atliko paskiri rašytojai — Jurgis Jankus, Nelė Mazalaitė, Pranas Naujokaitis, Leonardas Andriekus, Paulius Jurkus, Algirdas Landsbergis, Aleksandras Radžius. Vasarvietės kultūrinę programą dar praturtino ateitininkų sendraugių ir Šaulių stovyklos gausiomis paskaitomis, simpoziumais, pamaldomis. Be to, liepos mėnesį vasarvietės didžiojoje salėje savaitėje du kartus vyko vaidinimai anglų kalba, suruošti Liberty Stage kompanijos šios apylinkės kurortų vasarotojams.

Prasidėjo Chicagos Lyric operos sezonas

Vakar iškilmingu spektakliu pradėtas šių metų Chicagos Lyric operos sezonas. Pradėtas Puccinio "Auksinių Vakarų mergaite" (The Girl of the Golden West). Tai bene vienintelė opera, kurios siužetas panašus į kaubojiško filmo: operos scenoje regima Kalifornija aukso karštligės meta apie 19 amž. vidurį. Kitos šio sezono operos: Richardo Strauso "Salomė", vėl Puccinio "Madame Butterfly", Massenet "Werther" (pagal Goethės jaunystės metų romaną "Jaunojo Verterio kančios"), Mascagni'o "Cavalleria Rusticana" ir Leoncavallo "Pajacai" (abi operos vienu vakaru), Donizetti "Don Pasquale" ir pasaulinė premjera Pendereckio "Paradise Lost". Sezono didžiausias įvykis yra, be abejo, šių laikų garsiausio lenkų kompozitoriaus, jau įsigijusio plačiausią pasaulinį garsą, Krzysztof'o Penderecki'o "Prarastasis Rojus" pagal to paties vardo anglų literatūros klasiko J. Miltono (1608 — 1674) epinę poemą. Biblinė tema operoje bus įvilkta į modernios muzikos ir modernaus scenos apipavidalinimo rūbą. Lyric opera veikalą kompozitoriui buvo užsakiusi parašyti jau prieš keleris metus. Jos premjera buvo planuota 1976 metais, tuo akcentuojant Amerikos nepriklausomybės 200 metų kūrybinį jubiliejų. Tačiau kompozitorius sutartu laiku operos neparašė, vėlavo, ir premjera bus tik šiemet. Taigi nebūkime per daug priekaištingi ir saviesiems kompozitoriams, kai jie, gaudami tik trupinių trupinius, lyginant su Pendereckiu, vienu ar kitu atveju, paskendę kasdieniniuos duonos rūpesčiuos, nebesuspėja pramatytu laiku.

Pendereckio "Prarastasis Rojus", po premjerinių spektaklių Chicagoje, Lyric operos bus dar nuvežtas ir į Milano La Scalą. Ten spektaklis bus ateinančių metų sausio 23 d. Visas šis "Prarastojo Rojaus" užmojis dar labiau pakels Chicago Lyric operos pasaulinį prestižą. Kaip ir visais praėjusiais metais, taip ir šiame sezone pagrindinėms operų rolėms yra angažuoti pasaulinio garso tarptautiniai solistai. Čika giečiai lietuviai Lyric operos spektaklius taipgi palyginti gana gausiai lanko.

Dalios Ancevičienės paroda Čiurlionio galerijoje

Bendrinėse mūsų ir amerikiečių dailininkų parodose ne kartą dalyvavusios Dalios Verbickaitės — Ancevičienės individuali tapybos ir grafikos darbų paroda M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, atidaroma rugsėjo 29 d. (penktadienį) 7 val. 30 min. vak. Parodoje bus išstatyta 50 paveikslų. D. Ancevičienė dailę yra studijavusi Illinojaus universitete. Parodą rengia filisteriai skautai akademikai.

Tau reikia vieversio

(Atkelta iš 3 psl.)

— Būdavo išvarau vagą, o mulai patys sustoja. Iš pradžių raginau, bet mulas, gyvulys su galva — kasyklose tai sužinota — tai ir leidau sustoti, o jie, pasakysiu, kaip sprindžiu atmieravę, sustodavo, kai man parako trūkdavo, tai va, taip pamažu atsirado ir parako, o ir laukuose, būdavo, pakeli akis, dangus tau viršum galvos, debesys tie, ką kasyklos prapuldė, tai vėl tau viršum galvos, tai ir vėl, sakysim, grįžo gyvenimas... teisybė, pakeli akis, dangus kaip ant Šaltenos laukų, bet vieversio tai nėra! Nėra tai nėra, tokia, matyt, Dievo valia, tik daktaras Bacevičia, gimęs Girėnuose, visiems liepia eiti pas vieversius.

— Turiu darželį, Monika, katino uodega užklojamą, bet jau laukai, tai laukai, pavyksta Levokadijai įsisprausti Napalio kalbon.

— Paskutinis mulas dar yra pas Šapnagį, bobos anas giminė...

— Kad aš tau duosiu per srėbalą, tai tau pasipils vieversiai ir mulai!

— Na, čia dabar, Monika, muštis pradėsi... Rytoj iš pat ryto pasileisim su Ignacu Maganojin; prašo septynių dorelių, bet kaip giminei nusileis, gal už penkis ar keturis... kai pirkau žemę, tada dar buvo mulų pasirinktinai, dabar lektrika išgujo. Paskutinis mulas, mat, Šapnagis pirko tokią mašiną, traktoriumi vadinamą, tai jis ir smardina laukus, tai kam jam mulas. Važiuosim, ir pėsti galim nudėlioti...

— Kad parako maža... Paskutinis mulas buvau, kad su tavim neišėjau iš kasyklų... Tai išgerkim, eisim rytoj... kad jau taip sutarėm.. Važiuosim rytoj, Napaly.

— Ne kartą su boba kalbam: kad taip, sakom, Šemetos, seni pažįstami. Tai ir išgerkim... gerai kad susigriebėm, mulai visai išnyko. Ir tu man taip, rytoj Maganojin paskutinio...

— Tai jau taip, Napaly, aš pats mulas, taip ilgai...

Nauji leidiniai

● MANYLAND PRESENTS THEIR BEST. Edited by Stepas Zobarskas. Published by Manyland Books, Inc. 84 — 39 90th Street, Woodhaven, N. Y. 11421. Library or Congress Catalog Card No.: 77 — 90588; ISBN 0 — 87141 — 057 —5. Leidinys 142 psl., kaina — 9.95 dol.

Per leidėjo rankas pereina daug rankraščių, kurie knygos pavidalu skaitytojo nepasiekia, nebūna leidyklos dėl vienų ar kitų priežasčių išleisti. Bet tarp jų būna ir labai vertingų poezijos pluoštų ar puikios beletristikos gabalų. Ne visa būna lygiai vertinga ir leidyklos išleistose knygose. Šioje, galima sakyti, antalogijoje yra skaitytojui pateikiama, ką anais abiem atvejais leidykla turėjo geriausio.

Tarp knygoje reprezentuojamų 13 autorių 6 yra lietuviai: Leonardas Andriekus, Jurgis Gliauda, Vincas Mykolaitis — Putinas, R. Spalis, Jonas Zdanys ir Stepas Zobarskas. Beje, knygos užsklandai dar pridedamas dailininkas Vladas Žilius su dviem puslapinėm grafikom, autorine nuotrauka ir trumpu supažindinimo tekstu. Trijų mūsų poetų (Andriekaus, Putino, Zdanio) pateikiama po pluoštą eilėraščių, o prozaikų (Spalio, Gliaudos ir Zobarsko) po prozos gabalą.

● ŠALTINIS, 1978 m., Nr. 3. Tikybinės ir tautinės minties žurnalas. Leidžia Marijonai ir Šv. Kazimiero sąjunga Anglijoje. Redaguoja kun. S. Matulis, MIC. Administruoja J. Dubickas. Redakcijos ir administracijos adresas: 16 Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH, England. Metinė žurnalo prenumerata — 4 dol. (2 sv.).

Politiniais klausimais, liesdamas šio šimtmečio lietuviškąją praeitį ir dabartį, rašo Kazys Škirpa. Stabtelėjama prie pogrindžio Lietuvos spaudos: LKB Kronikos ir Aušros. Spausdinamas ilgesnis Česlovo Valdemaro Obcarsko eiėraštis "Sugrįžta žmogus į Vilnių". Toliau žurnalo puslapiai skiriami arkiv. Jurgio Matulaičio beatifikacijos bylai, Lietuvių katalikų bendrijos dienai, Ričardo Daunoro ir Vidos Gasperienės koncertui Nottinghame ir Anglijos bei lietuvių veiklos kronikai. Žurnalas iliustruotas nuotraukomis.

● EGLUTĖ, 1978 m. rugsėjo mėn. Lietuvių laikų laikraštėlis išeivijoje. Leidžia ir spausdina Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys. Vyr. redaktorė — ses. O. Mikailaitė. Administruoja Danguolė Sadūnaitė. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė, Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata —7 dol.

Pasakų, šiaip rašinėlių, eilėraščių, piešinių, galvosūkių, juokų ir darbelių kupini puslapiai. Jie prirašyti, pripiešti pačių mažųjų skaitytojų ir jau vyresniųjų rašytojų bei dailininkų. "Eglutė" mūsuose yra didelė lituanistinio švietimo talkininkė, ir tėveliai savo mažuosius neturėtų palikti be šio vienintelio jų lietuviško laikraštėlio.

● Marija Aukštaitė, IŠEIVĖS KELIU. Apysaka. Viršelį piešė J. A. Navikevičius. Išleido A. F. Navikevičius. 1978 m. Surinko ir apipavidalino "Tėviškės Žiburių" spaustuvė Toronte, Kanadoje. Spausdino Litho-Art Ltd. Leidinys 208 psl., kaina — 5 dol.

Tai per Atlantą plaukiančiam laive vienos moters kitai papasakota savo gyvenimo laimių ir nelaimių sentimentali istorija.

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENĖ

"Madame Rosa" yra graudus, daug šilimos skleidžiąs filmas. Jis laimėjo geriausio užsienio filmo titulą Oskaro akademinės premijos skirstyme.

Filmo pradžia užintriguoja ir sugriebia žiūrovo dėmesį. Buvusi gatvės moteris Madame Rosa (Simone Signoret) sudaro sau pragyvenimo šaltinį, globodama ir prižiūrėdama kitų gatvės moterų vaikus. Tai jai sudaro gerokai bėdų. Viena jų, gal svarbiausia yra ta, kad motinos turi paprotį pamesti jai savo vaikus, niekad nebegrįždamos jų atsiimti. Kita bėda, kad ji tiek persisunkusi sentimentalumu, jog pradeda galvoti apie tuos vaikus, lyg jie būtų jos nuosavi. Ypač jai įkrenta į širdį Momo (Sammy Ben Youb), labai protingas ir pernelyg rimtas arabų berniokas, kuris vėliau pasidaro savotiškuoju globėju ar užtarėju.

Madame Rosa yra žydė. Ir tas jos charakteris bei žydiškoji jos kilmė pabrėžiama kas minutę ir kone kas antras sakinys. O tarp tų eilučių dar atidengiama, kad ji yra auka II-jo pasaulinio karo ir išlikusi iš nacių koncentracijos stovyklų. Žiūrovas negali atsikratyti minties, kad ir jos globojamą vaiką norėta padaryti arabuku ar vokietuku, kol pirmasis laimėjo.

Čia gal ir yra filmo silpnoji pusė, kad jis perkrautas gerom intencijom, bet skambančiom pamokslavimu — kokie mes esame visi geručiai, lygūs broliai po skirtingom odom.

Madame Rosa atvaizduota moterimi su auksine širdimi (kažkodėl tos visos paklydėlės ekrane visados tokios "auksinės"). Arabukas yra taipgi geras, lojalus, atsidavęs ir gražus keturiolikinis berniukas (nors Rosa sako jam, kad jisai dar 11 metų — ji nori pasilaikyti jį su savim kuo ilgiau).

Filme daug gerų, altruistiškų scenų, artimo meilės ir pagalbos.

Simone Signoret vaidyba išskirtinai gera, ir aktorė tinka savo išvaizda tai rolei.

DVIDEŠIMT AŠTUNTASIS "DRAUGO" ROMANO KONKURSAS

1. Dienraštis "Draugas" skelbia dailiosios prozos: romano, apysakos dvidešimt aštuntąjį konkursą. Rankraščius įteikti paskutinė data yra 1978 m. lapkričio 1 d.

2. Geriausiojo kūrinio autoriui skiriama 1,000 dolerių premija, kurios mecenatas yra Dr. Jonas Gilaudelis.

Komisijai neradus tinkamo kūrinio, premija neskiriama.

3. Kūrinio siužetą pasirenka patys autoriai. Rankraštis turi būti parašytas mašinėle, nemažesnis kaip 200 romaninio formato puslapių.

4. Kūrinius siųsti adresu: Dailiosios prozos konkurso komisijai, Draugas, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629.

5. Sprendimo bešališkumui laiduoti autoriai turi pasirašyti slapyvardžiu, o atskirame uždarame voke pažymėti savo tikrąją pavardę ir adresą, telefoną, ten pat įrašant kūrinio antraštę ir pasirinktąjį slapyvardį. Teisėjų komisijai išrinkus premijuotiną kūrinį, atidaromas tik laimėjusio autoriaus vokas.

6. Tūkstančio dolerių premiją gavęs autorius be papildomo honoraro pirmosios laidos teisę perleidžia "Draugui", įskaitant teisę spausdinti dienraštyje ir išleisti atskiru leidiniu arba tik išleisti atskiru leidiniu. Premijos nepaskyrus, autoriai spausdinimo sąlygas nuspręs, susitarę su "Draugu".